

Vzpomínky po 60 letech na jedno železniční neštěstí

Branislav LACKO – Dušan LACKO

Motivace textu

<http://www.top365.cz/podrobnosti.php?tema=36>

26. 8. 1952 V železniční stanici Suchdol nad Odrou v okrese Nový Jičín vykolejil rychlík. Při neštěstí přišlo o život 12 lidí.

<http://archiv.kvalitne.cz/drobnost/nehody.htm>

Vjezdová návěst - dvě zelené byly příčinou tragické nehody v 60. létech u **Suchdolu nad Odrou**, kdy místo dvou zelených svítila jen jedna a rychlík vjel stovkou do odbočky v domnění, že má jet přímo.

=====
Tyto dvě stručné zprávy lze vyhledat na stránkách mezinárodní sítě Internet. V koloběhu jiných, často tragičtějších událostí, je toto zmíněné železniční neštěstí již skoro téměř zapomenuto. Dokládá to např. skutečnost, že zatímco 8 obětem železničního neštěstí z roku 2008 byl u nedalekého nádraží na téže trati ve Studénce po třech letech postaven pomníček, tuto větší železniční tragédii i po 60 letech nepřipomíná ani pamětní deska. Přitom ke zmíněným 12 mrtvým je potřeba připočítat další dva případy, kdy těžce ranění zemřeli po převozu do nemocnice.

Využili jsme okamžiku, kdy od této události uplynulo 60 let, abychom ji alespoň vlastními vzpomínkami připomněli.

Vzpomínka na vykolejení vlaku v Suchdole n/Odr. (1) (Branislav Lacko)

V roce 1952 mi bylo 9 let, mým bratrům Mojžírovi jen 6, Dušanovi 4 a nejmladšímu Igorovi byly jen 3 roky. Naši rodiče již nežijí. Bratr Mojžír bohužel tragicky zahynul v červenci 2012. Byl sražen automobilem na kole, když řidič rychlého auta nezvládl ve velké rychlosti na mokré vozovce svůj vůz, vjel do protisměru a bratra čelně srazil na silnici z Banské Štiavnice do Hronské Dúbravy. Nejmladší bratr Igor si s ohledem na tehdejší věk událost nepamatuje. Proto na železniční neštěstí vzpomínáme jen já a bratr Dušan.

Prolog

V létě roku 1952 se naši rodiče rozhodli, že celá rodina stráví část dovolené u příbuzných na Slovensku. Nejprve v Sirku a pak na Starých Horách. Náš otec se narodil v kraji Velké Fatry, kde si pak jeho sestra s manželem postavili dům ve vesnici Staré Hory, ve které naše maminka shodou okolností se svými rodiči trávila několik prázdnin jako malé dítě na letním bytě. Otcova maminka pocházela z hornického kraje v okolí města Revúca. Proto jsme do těchto míst zajížděli na prázdniny a dovolené. V roce 1952 jsme vyjeli na začátku srpna z Prahy, kde jsme tehdy v Dejvicích bydleli, na Slovensko do Revúcej přes Zvolen a Jelšavu. Z Revúcej pak autobusem nejprve k příbuzným do nedaleké obce Sirk.

Cestou náš vlak náhle zastavil zcela mimo jakoukoliv železniční stanici¹. Po dlouhém čekání prošel vlakem průvodčí, který cestující informoval, že se před námi přihodilo železniční neštěstí a trať je neprůjezdná. Všichni měli vyčkat dalších pokynů. Po více jak hodinovém čekání dostali cestující informaci, že na trati mohlo dojít ke srážce nákladního vlaku a rychlíku, protože jely proti sobě na stejné koleji. Naštěstí oba strojvedoucí situaci zaregistrovali a začali brzdit. Situace si všiml i železničář na malé zastávce, která měla ve svém kolejišti výhybku, i když jen na slepou kolej. Přehodil výhybku před nákladním vlakem a ten vjel na tuto slepou kolej. Bohužel se vlakvedoucímu nepodařilo naložený nákladní vlak ubrzdit, ten vyjel na konci koleje mimo trať a lokomotiva strhla několik předních vagonů pod železniční násep. Nákladní vlak byl delší než slepá kolej a řada jeho vagonů zůstala na hlavní koleji. Vedení traťové distance se rozhodlo situaci s ohledem na pasažéry vyřešit tak, že vyzvalo cestující z obou osobních souprav, aby se přemístili z jedné do druhé. Vlaky se prý pak vrátí do výchozích rychlíkových stanic. Nastalo velké „stěhování“, které nebylo bez obtíží. Cestující se zavazadly museli překonat železniční násep jak při vystupování, tak při nastupování. Řada z nich měla s sebou malé děti, což byl i náš případ. Vše se podařilo koneckonců zvládnout a s velkým zpožděním jsme dorazili k příbuzným.

Všichni si uvědomovali, že kdyby nejel před námi nákladní vlak, nebezpečí srážky hrozilo oběma rychlíkům a následky srážky mohly být pro nás tragické. Ostatně cestující z obou vlaků míjeli převrácenou lokomotivu a vagony a chodili kolem mrtvého strojvedoucího a topiče z lokomotivy nákladního vlaku, jejichž těla byla již z trosek vyproštěna a ležela zakryta celtami z nedalekého, převráceného nákladního vagonu.

Nejcitlivěji tuto situaci vnímala naše maminka, která si neustále vybavovala, že mohla přijít o život celá naše rodina nebo některý z nás!

Vykolejení rychlíku na zpáteční cestě

Při na stupování do vlaku při zpáteční cestě naše maminka několikrát opakovala, že nebude mít klid, dokud nevystoupíme v Praze šťastně z vlaku. Tatínek ji uklidňoval tím, že přece železniční neštěstí nastávají zřídka, jednou za několik let, takže je málo pravděpodobné, aby se nám nějaké opět přihodilo na zpáteční cestě.

Cesta probíhala bez problémů a my jsme přestoupili do rychlíku jedoucího z Košic přes Žilinu a Ostravu do Prahy. Když nastala noc, všichni jsme usnuli.

Probudilo nás silné trhnutí vagonu a jeho nadsakování (pohyb vagonu po pražcích). Vzápětí se vagon vmžiku převrátil na bok, zavazadla, která byla nahoře v nosičích, vypadla dolů a zatarasila vchod do kupé. Okno v kupé se rozbilo, střepy se na nás sesypaly a jeden velký zasáhl naši maminku. Všichni jsme tím velkým nárazem byli vymrštěni ze sedadel a popadali jsme rovněž na dveře do kupé mezi zavazadla. Pak nastalo velké ticho a tma, protože v kupé přestalo svítit i malé nouzové světlo. Po malé chvilce jsme začali vnímat vzdálené sténání a výkřiky bolesti. Kromě naší rodiny byli v kupé dva muži středního věku. Spolu s tatínkem se pomocí výstupků, které tvořila opěradla pro hlavy u sedadel, snažili dostat k rozbitému oknu. To se podařilo nejprve jednomu z cizích mužů (musel odstranit zbytky rozbité tabule skla z okna) a tatínkovi, kteří se protáhli oknem ven na horní, vnější bok vagonu. Druhý muž jim postupně podával nás, pak maminku, která silně krvácela z tržné rány na hlavě. Nakonec pomohli ven i jemu a všichni jsme se pak dostali na zem vedle vagonu.

Zatímco tatínek a ti dva muži řešili co s maminkou (té nakonec obvázáli hlavu tatínkovým svetrem), drželi jsme se my čtyři bratři za ruce a rozhlíželi se kolem. Viděl jsem, že vlak je vlastně skoro ve stanici, kde svítila světla na nástupištích, takže bylo i přes okolní tmou dobře vidět, že lokomotivka s tendrem a první čtyři vagony jsou převráceny na kamení mezi

¹ Podle pracovníků Múzejno-dokumentačného centra ŽSR šlo o nehodu ze dne 11.7.1952 na trati Zvolen Košice, která se odehrála mezi žel. stanicemi Lovinobaňa a Kriváň u železniční zastávky Píla pod Javorom, dnes Píla

kolejemi. Vagony byly převráceny na uličku ve vagonech. Náš vůz byl poslední převrácený vagon. Zbytek vozů zůstal nepřevrácený, ale ještě asi dva vagóny za námi byly mimo koleje. Bylo, jak jsme se později dověděli, úterý 26. srpna kolem 2. hodiny v noci. Vykolejení nastalo v 1 hod. 45 minut.

Vydali jsme se podél převrácených vagonů do stanice. Tatínek nesl v náručí malého Igora a vedl Dušana. Oba muži podpírali maminku. Já, jako nejstarší, jsem šel s mladším bratrem Mojmiřem vedle nich. Kolem nás a s námi už šli cestující z vagonů stojících za námi. Mnozí značně pohmoždění a různě poranění. Na tržných ranách si drželi kdeco – kapesníky, různé části oděvů apod. Někteří se vzájemně podpírali. Z převrácených vagonů se postupně ven dostávali další cestující obdobným způsobem jako my. Všichni směřovali ke staniční budově. Jeden železničář na nás křičel, ať se nepřibližujeme k lokomotivě. Co kdyby prý vybuchl kotel!

V nádražní budově již pobíhalo několik železničářů. Cestující, kteří dorazili do budovy, si různě sedali, většinou na zem. Železničáři vykřikovali, že už volali do nemocnic a že za chvíli přijedou sanitky. Několik železničářů z nedalekého depa vysadilo vstupní dveře do haly stanice, použili je jako nosítka a rozběhli se k vlaku.

Postupně se začali objevovat lidé z nedalekých domů a další železničáři, přivolaní telefonem. Mamince rána na hlavě stále krvácela. Tatínek si všiml, že i já mám zaschlou krev ve vlasech. Dušanovi bylo špatně od žaludku. Přicházeli, nebo byli přinášeni další ranění.

Přijely první sanitky a po nich příjížděly další. Objevilo se i několik dobrovolných členek Československého červeného kříže s polními brašňami. Zdravotní personál sanitek začal poskytovat první pomoc, stejně tak členky ČSČK. Pracovníci sanitek, železničáři i někteří nezranění cestující pomocí nosítek snášeli těžce raněné od vlaku do vestibulu stanice, který postupně přestal postačovat, takže raněné skládali i před budovu. Někteří postižení zůstali ležet na vysazených dveřích, přičemž lidé vysadili další dveře z budovy stanice.

Jak přibývalo sanitek, se kterými příjížděli už i lékaři a další sestry, začal zdravotní personál organizovat i odvoz raněných do několika okolních nemocnic. Sanitkami byli především odvázeni lidé, kteří měli nějaká těžká poranění. K neštěstí přijeli svými auty i někteří občané Suchdolu nad Odrou. Ti odváželi osoby s lehčím zraněním, které jim označil zdravotní personál a předal již obvázané s poskytnutou první pomocí. To se stalo i mamince a mně. Zdravotní sestra každému z nás obvázala hlavu. Dušanovi, kterému bylo špatně, dala prášky na uklidnění. Mne a maminku předala jedna sestra řidiči osobního auta, aby nás dovezl do nemocnice v Novém Jičíně. Do auta s námi nasedl i muž s ovázanou hlavou a obvázanýma rukama. Celou cestu naříkal, protože v lůžkovém voze, hned za lokomotivou, zanechal mrtvou malou dcerku a mrtvou manželku. Lehátkový vůz byl dřevěný, starého typu a po převrácení ho následující vozy svým tlakem rozdrtily. Z tohoto vagonu byl největší počet mrtvých i těžce raněných, které zabily nebo zranily dřevěné třísky. Mnoho těžce zraněných bylo také z převrácených vagonů, které se převratily na uličky, kde stalo mnoho cestujících.

Když jsme osobním autem odjížděli, všiml jsem si, že do stanice přijel autobus s příslušníky SNB. Pozdější zprávy uváděly, že autobus se zakrátko naplnil zatčenými osobami, které příslušníci SNB přistihli při rabování. Tito lidé nejen kradli dražší věci z rozbitých nebo opuštěných zavazadel, ale někteří snímali hodinky a prstýnky raněným, kterým nebyla zatím poskytnuta pomoc a byli jen vytaženi a položeni mimo vagony vykolejeného vlaku.

Po příjezdu do nemocnice v Novém Jičíně odvezli maminku a zraněného pána na operační sál. Mne ošetřil doktor ambulantně tržnou ránu v běžné ordinaci, protože se ukázala jako poměrně banální. Tři mladší bratři odjeli s tatínkem hned ráno bez zavazadel a bez dokladů do Prahy.

Zranění maminky se ukázalo jako velmi těžké. Měla těžce poškozenou lebeční kost ostrou hranou okenní tabule, která byla nárazem rozbita a vymrštěna velkou silou do prostoru kupé. Proto rána na její hlavě byla hluboká a dlouhá. Naštěstí operace proběhla úspěšně a poranění

nemělo nějaké další bezprostřední následky. Přesto primář, který maminku operoval, chtěl mít pooperační léčbu pod kontrolou, a tak maminka zůstala v nemocnici 14 dní. Teprve pak jsem se s ní vrátil domů do Prahy. Zpáteční cesta na maminku působila velmi stresujícím dojmem, neustále se bála při každém prudším brzdění nebo rozkymácení vlaku.

Epilog

Naše rodina z tohoto železničního neštěstí vyvázla šťastně. Mamince se rána dobře zahojila. Ukázalo se však, že v nemocnici s ní měl být hospitalizován spíše Dušan než já. Měl totiž silný otřes mozku a potřeboval klid, diagnózu však určil až dětský lékař v Praze. Já jsem si, k mé velké radosti, vlastně čekáním na maminku v jičínské nemocnici prodloužil prázdniny, což mi samozřejmě spolužáci velmi záviděli. Skoro celé září byla naše rodina v okolních ulicích v Podbabě v Dejvicích centrem pozornosti, protože i noviny o neštěstí informovaly. Také spolužáci se nás hojně vyptávali na naše dojmy a zážitky.

Otec požádal v zaměstnání o udělení podnikové rekreace. Dostali jsme ji do Karlových Varů hned v únoru 1953. V té době Ministerstvu národní obrany patřil hotel PUPP, který byl přejmenován na rekreační zařízení MOSKVA. Pro nás, malé kluky, bylo ubytování v něm velkým zážitkem. Rekreace se nám velmi líbila. V té době jsem chodil už na hodiny klavíru a měl jsem pravidelně na klavír cvičit. Maminka proto vzala, k mému velkému žalu, noty i na rekreaci. Po příjezdu začala hned hledat, kde bych mohl v hotelu na klavír v klidu cvičit. Nakonec druhý den našla v koncertním sálu hotelu na jevišti klavír, a tak problém byl vyřešen. Další den už jsem za maminičiny asistence cvičil stupnice a zadaná cvičení z klavírní školy prof. Bayera. Necvičili jsme ani čtvrt hodinu, když přiběhl nějaký zaměstnanec hotelu a začal mamince vysvětlovat, že je to koncertní křídlo za mnoho desítek tisíc korun, takže na něm nemůže provozovat takovéto „brnkání“ nějaký malý kluk! A kdo prý nám dal klíč. Už jsem se začal těšit, že mě hraní na klavír mine. Ale maminka trvala na tom, že cvičit musím, že na mne dohlíží, takže se klavíru nemůže nic stát. Klíč, že dostala od pracovnice v recepci hotelu. Na to zaměstnanec reagoval, že to bude hlásit vedoucímu rekreačního střediska a zeptal se maminky na jméno a bydliště. Maminka odpověděla, že je manželkou podplukovníka Lacka z MNO z Prahy. Zaměstnanec znejistěl a pak rezignoval s poznámkou, že až skončíme, musíme za sebou zamknout a klíč odevzdat opět v recepci. Každodenní cvičení na klavír mě tedy neminulo. Zůstala mi vzpomínka na ten nádherný klavír a velký koncertní sál, který jsem si později často připomínal, když ČT vysílala koncertní nebo jiné pořady z toho prestižního sálu a někteří koncertující hráli na to drahé mistrovské křídlo firmy PETROF.

Maminka i já jsme měli od nemocnice potvrzení o utrpěných a ošetřených úrazech. Také Dušan dostal zpětně potvrzení od lékaře, že utrpěl otřes mozku v důsledku železničního neštěstí. ČSD samozřejmě prohlásily, že ti, kteří utrpěli úrazy, budou odškodněni. Navíc, že uhradí cestujícím škody (ztráta zavazadel a jejich obsahu, poškození oděvu, apod.). Na výzvu ČSD naše rodina předložila požadované doklady. Jednání o částce k úhradě se protahovalo hlavně v důsledku návaznosti na soudní proces, který měl konkretizovat viníky. Nakonec byla i pro naši rodinu určena částka, kterou si přesně nepamatuji. Bylo to ale několik tisíc korun, na které se maminka těšila a plánovala, co nám za peníze koupí. Především zamýšlela koupit pro všechny oblečení. Bohužel informace o tom, že si můžeme vyzvednout příslušnou částku, přišla v době, kdy v květnu 1953 byla měnová reforma. Výše finanční náhrady se přepočítala v poměru 1:50, a tak nakonec jsme dostali vyplaceno jen několik set korun, což zklamaná maminka velmi oplakala.

Lysice 30. listopadu 2012

—

Vzpomínka na vykolejení vlaku v Suchdole n/Odr. (2)

(Dušan Lacko)

Vraceli jsme se ze Slovenska do Prahy. Pamatuji se, že jsme nasedli do přečpaného rychlíku. Venku bylo horko a ve vlaku bylo hrozné dusno, jako před bouřkou. Lidé stáli v uličkách a ti, co seděli v kupé, klímbali. K večeru došlo ve vlaku k roztržce, protože ti z uliček se domáhali místa v kupé, aby si mohli sednout. Tatínek proto našeho nejmladšího bratra položil na přihrádku pro zavazadla, mne si vzal na klín, a tak uvolnil dvě místa. Maminka, která seděla u okna, si položila hlavu na stůl u okna a postupně jsme všichni v kupé usnuli.

Přišel jsem k sobě až v okamžiku, kdy mě někdo tahal oknem, které bylo nade mnou. Vůbec jsem si neuvědomoval, co se vlastně stalo. Natáhl jsem ruce, za které mě někdo vytáhl nahoru a podal tatínkovi, který stál u převráceného vagonu. Potom ještě vytáhli z vagonu nejmladšího bratra Igora. Tatínek ho nesl v náručí, já jsem se tatínka pevně držel za ruku a společně jsme klopýtali přes koleje k nádražní budově. Třásl jsem se, doslova vibroval po celém těle, bylo mi hrozně špatně, zvracel jsem, bolela mě hlava a nosem jako by mi chtěl vytéci mozek. Než jsme vkročili do nádražní budovy, ohlédl jsem se za sebe. Viděl jsem lokomotivu a první tři vagony ležet převrácené, poslední dva vagony stály na kolejích normálně, lidé se vykláněli z jejich oken a dívali se, co se vlastně stalo.

V nádražní budově nás posadili na lavici naproti vchodu do nádraží a z tohoto místa jsme sledovali vše, co se dělo kolem nás. Do vestibulu začali nosit raněné, někteří byli zticha, ale jiní nařikali a volali své blízké. Přímo před nás položili paní, která ležela na dvířkách od vlaku a nejevila známky života. Začalo houkání sanitek a vestibul se zaplnil zdravotním personálem, který začal raněné ošetřovat, vynášet ven a nakládat do sanitek. Jedna zdravotní sestra si nás všimla, a když viděla, že jsme od krve, tak nás prohlédla a staršímu bratru Mojžírovi ošetřila ránu na ruce. Když viděla, že mám třesavku, hodila přes nás deku a dala nám zapít nějaké prášky na uklidnění, které jsem já ovšem ihned vyzvracel. Potom odnesli i paní, kterou položili před nás. Později k nám přiběhl tatínek se sdělením, že maminku a nejstaršího bratra odvezla sanitka do nemocnice v Novém Jičíně.

K ránu se vestibul vyprázdnil a my jsme usnuli. Brzo dopoledne nás tatínek probudil a nastoupili jsme do vlaku, který tam byl připraven. Při pohledu z okna vlaku jsem na nástupišti viděl rakve, ve kterých leželi ti, co nehodu nepřežili. Celou cestu až do Prahy jsme nemluvili, jen tatínek říkal, že mamince vyhazoval ze sukně chuchvalce sražené krve, která jí vytékala z hrozných ran nad obočím. V nemocnici se ukázalo, že maminka měla pod tržnou ránu na hlavě a prasklou lebeční kost.

Když jsme přijeli s tatínkem do Prahy a přišli domů, tak jsem si šel hned lehnout a ležel jsem dva dny. Hlava mě však nepřestávala bolet, a tak mě tatínek vzal na vyšetření do dětské nemocnice v Motole, kde lékař konstatoval, že jsem utrpěl těžký otřes mozku, a proto nařídil naprostý klid. Tatínek musel nastoupit do práce, a tak se o nás po dobu nepřítomnosti maminky starala naše teta ze Zdic u Prahy. Za 14 dní se vrátila maminka s bratrem Branislavem domů. Měla stále zavázanou hlavu a pamatuji se, že byla bledá jako sníh a hrozně unavená. Oba starší bratři začali chodit do školy, já s mladším bratrem jsme zůstali doma a do mateřské školky nějakou dobu nechodili.

Následky havárie pro naši rodinu.

Maminka se dlouho nemohla z tohoto železničního neštěstí vzpamatovat. Byla stále bledá a „padala“ jí každou chvíli hlava. Bylo to proto, že nedostala transfúzi, protože pro ni neměli vhodnou krev. Proto popíjela železité víno a brala nějaké tabletky. Rána na hlavě se jí dobře zahojila a později nebyla vůbec patrná. Maminka to přičítala tomu, že jí v Novém Jičíně dali na oční oddělení, protože si mysleli, že má také poškozené oko, a ránu jí zde potom sešili tenkým vláknem a jemnými stehy. V roce 1968 šla maminka na operaci do nemocnice Na

Obilním trhu v Brně, ale nemohli ji operovat kvůli špatnému krevnímu obrazu, a tak podstoupila před operací několik transfúzí krve. Později podstoupila transfúzi krve ještě několikrát. Já jsem se pak stal dobrovolným dárce krve a obdržel jsem bronzovou, později ještě stříbrnou plaketu Jana Janského. Celkem jsem bezplatně daroval krev 22krát.

Následky havárie nesla maminka po celý život. Zemřela poměrně mladá v 63 letech. V době havárie jí mamince 29 let. Mě pobolívala hlava stále až do 12 let. Někdy jsem musel kvůli bolesti hlavy odejít ze školy. Až do 10 let jsem se při každé bouřce třásl. Maminka nám také říkala, že tři dny po neštěstí, kdy se nad Novým Jičínem přehnala silná bouřka, tak pacient, který byl hospitalizován v nemocnici, protože utrpěl při neštěstí zlomeninu nohy, se roztrásl a umřel. Lékař konstatoval, že to byl ještě následek šoku po havárii. Lidé ze Suchdolu říkali, že když vlak vykolejil a hrnul se převrácený po náspu, tak to byl zvuk, jako kdyby se přehnala rychlá bouře.

Po prožití havárie jsme ještě dlouhou dobu nasedali do vlaku až do zadních vagonů. Pro jistotu!!

Zastávka 30. 12. 2012

Po šedesáti letech na místě železničního neštěstí

S bratrem Dušanem jsem navštívil Suchdol nad Odrou 5. listopadu 2012, tedy 60 let po tragické události. Původně jsme chtěli přijet přesně v den výročí vykolejení, které připadlo na neděli 26. srpna, ale z různých důvodů se nám to nepodařilo.

Byl to pro nás oba velký zážitek vidět po letech opět místo, kde jsme šťastně vyvázli z tragického železničního neštěstí. Prohlédli jsme si velmi pěkně opravené nádraží a pořídili několik fotografií na památku. Měli jsme štěstí, že jsme se mailem kontaktovali s místním občanem Danielem Říčanem, který nám zprostředkoval návštěvu místního Muzea Moravských bratří a také nás oba společně vyfotografoval v místech tehdejšího neštěstí. Vyzval nás, abychom se pokusili svoje vzpomínky napsat, protože k této události existuje jen krátký zápis v městské kronice.

Datum šťastného přežití celé naší rodiny častokrát vzpomínala maminka, která měla v paměti řadu dat historických událostí. Bylo mezi nimi i datum 26. srpna, které je spojeno v českých dějinách s dvěma tragickými bitvami. Roku 1278 na Moravském Poli zahynul český král Přemysl Otakar II. a v roce 1346 u Kresčaku padl český král Jan Lucemburský.

(B. Lacko)